

Mario Kovač

Banijska kazališna praskozorja

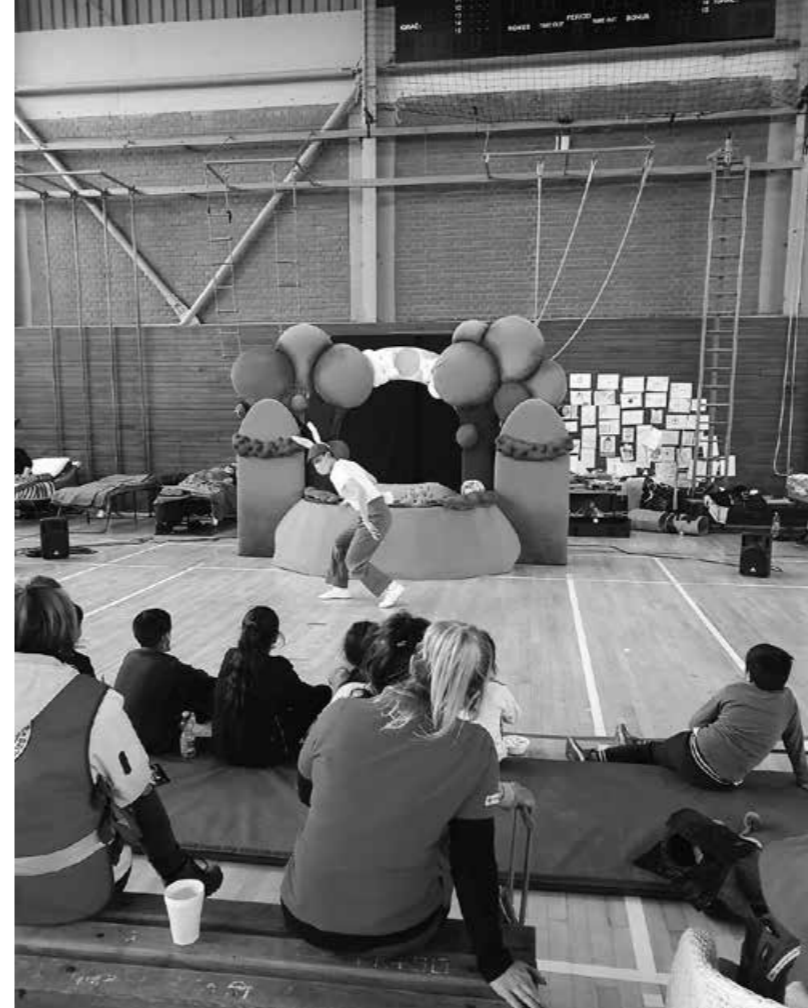
UREDNIKA: Iva Gruić

KAZALIŠTE

Prva dva dana nakon razornog potresa koji je zadesio Baniju oko podneva 29. prosinca i ja sam uglavnom, kao i većina ljudi, bespomoćno promatrao snimke srušenih objekata i uništenih cesta, ali i pozitivnu reakciju tisuća dobrovoljaca koji su se uputili u područja potresom pogođena kako bi pomogli unesrećenima

Nakon uistinu dugog vremena u kazalištu sam osjetio katarzu, osjetio sam kako kazalište u publici i izvođačima oslobađa energiju koja je inače zakopana pod naslagama profesionalizma, ugovora, repertoarnih obaveza, subvencionirane dosade, strukovnih nagrada, umjetničkih ego tripova, lažnog glamoura i svog onog popratnog tereta koji naš kazališno-umjetnički poziv bespotrebno opterećuju

i dali svoj doprinos u borbi protiv Prirode. U našu internu WhatsApp grupu kazališta Tvornica lutaka (koja nam inače služi za dogovaranje i organizaciju predstava) s terena su se javljali glumci Marko Hergešić i Filip Detelić koji su, svaki na svoj način, spontano reagirali i djelovali: Marko kao rođeni Sišćanin direktno komunicirajući s ljudima i skupljajući humanitarnu pomoć najpotrebitijima, a Filip s navijačkom skupinom koja je raščišćavala teren od nagomilanih ruševina. Odmah prvog dana Petra Radin predložila je da kontaktiramo svoje poznanike, volontere Crvenog križa, s kojima smo bili u bliskoj suradnji još od zagrebačkih ožujskih potresa kada smo za njih snimili seriju edukativnih videofilmova za djecu „Kvizotres“ s uputama najmlađima kako se ponašati tijekom i nakon potresa. Ideja je bila otići na teren i pružiti svoju pomoć u onome u čemu smo dobri, vraćanju osmijeha na dječja lica. Dio je nas mislio da je možda prerano i kako ljudi prvo moraju riješiti elementarne probleme: hranu, vodu, krov nad glavom... No volonteri Crvenog križa rekli su nam: *Dodite već sutra, ako možete!* Naime, velik dio djece kojima su domovi bili porušeni tih prvih dana bio je raspoređen po vojarnama, tvornicama i sport-

skim halama koje su izdržljivije tijekom tektonskih poremećaja. U tim prostorima osigurani su im prehrana, sigurnost i medicinska pomoć za vrijeme dok su njihovi radno sposobni roditelji bili na terenu, no volonteri Crvenog križa uglavnom nisu znali kako toj djeci ispuniti vrijeme ili im pružiti nužnu psihološku pomoć u tim trenucima, sve je ostajalo tek na individualnim pokušajima, no činjenica je kako većina tih volontera, uz najbolju volju, nisu bili obučeni za pedagoške aktivnosti.

Zato smo Petra i ja na jutro Nove Godine sjeli u auto, napunili prtljažnik slikovnicama i slatkijima koje smo imali doma, uzeli kostime i osnovnu rekvizitu naše zadnje predstave *Ježeva kućica* i zaputili se u vojarnu Pukovnik Predrag Matanović u Petrinji gdje nas je dočekalo desetak prestrašenih klinaca i jedna trudna mama. Izgovarajući Čopiceve stihove *Ma kakav bio moj rodni prag, on mi je ipak mio i drag* djeci čiji su domovi prije nekoliko dana vjerojatno srušeni sa zemljom, i Petra i ja osjetili smo kako izvođenje kazališnih predstava za djecu tu ima neku potpuno drugu dimenziju, igrali smo s knedlom u grlu, sputano i teško. Još kada je usred izvedbe zatresao još jedan potres od 3.8 po Richteru zaljuljavši cijelu vojarnu, izgledalo je kao da je ova naša pustolovina jedan izlet u prazno, donkihotovski juriš na neosvojive vjetrenjače. I tada sam, potpuno instinktivno i bez razmišljanja te vjerojatno suprotno svim pedagoškim uputama, naglas bubnuo: *Što se bojite, djeco? Pa to je samo Medo glasnije prdnuo.* U tom se trenutku dvoranom razlio iscjeljujući smijeh, nakon predstave djeca su nam pala u zagrljaj, a trudna mama u publici nam je zahvaljivala riječima: *To nam je trebalo.* Nakon uistinu dugog vremena, tog sam trenutka po-

ZA DJECU I MLAĐE

novo u kazalištu osjetio katarzu u onom aristotelovskom značenju, osjetio sam kako kazalište u publici i izvođačima oslobađa energiju koja je inače zakopana pod naslagama profesionalizma, ugovora, repertoarnih obaveza, subvencionirane dosade, strukovnih nagrada, umjetničkih ego tripova, lažnog glamoura i svog onog popratnog tereta koji naš kazališno-umjetnički poziv bespotrebno opterećuju.

Već sutra smo s istom predstavom, uz Matiju Šakoronju koji je nakon izvedbi s djecom održao kraće dramske igraonice, oputovali u Sisak (sportska dvorana Brezovica) i Glinu (Drvni centar) gdje su uz djecu našu predstavu gledali i brojni umirovljenici od kojih su mnogi znali Ćopićeve stihove napamet. Ubrzo se vijest o našem skromnom gostovanju raširila društvenim mrežama pa su kolege kazalištarci promptno reagirali. Zatrpali su nas pozivima i porukama sa željom da i oni gostuju i tako daju svoj doprinos. Srećom, javio nam se i mladi producent Ante Ševo koji je sljedećih nekoliko mjeseci na sebe volonterski preuzeo komunikaciju sa svima te organizaciju rasporeda izvedbi. Uz neizbježna nezavisna kazališta za djecu i mlade, javljala su nam se i kazališta za odrasle koja su se morala strpjeti koji tjedan dok se ne stvore uvjeti za njihovo igranje – ipak je većina radno sposobnih ljudi veći dio vremena bila zauzeta i tek su se nakon desetak dana u šatorima kakvi su prije potresa služili za organiziranje svadbi mogle dogovoriti izvedbe koje su uz lokalne ljude gledali i pripadnici raznih interventnih skupina: vatrogasci, policajci, HGSS, medicinari... Valja spomenuti kako su nam se odmah javila i neka velika gradska kazališta (Gavella i Kerempuh) koja se zbog velikog ansambla ili tehničkih uvjeta nisu mogla izvođački pridružiti akciji, ali su nam zato donirali mnogo darova za djecu, kao i tehničku ispomoć. Vrlo je brzo i broj mjesta obuhvaćenih našom akcijom rastao, pa smo tako počeli nastupati i u Majskim Poljanama, Gorama, Hrvatskoj Kostajnici i Dubici...

Uz kazalištarce, našu spontanu akciju prepoznali su i potpomogli darovima i donacijama i brojni drugi umjetnici (glazbenici, dizajneri, likovnjaci, plesači...), kao i privatne osobe koje su za djecu slale namirnice, gumene čizme, igračke, darove pa čak i domaće kolače. Brojna mala nezavisna kazališta uključena u akciju bila su sretna što igraju i izrazila su želju za ponovnim dolaskom jer je u protekloj 2020. godini svima njima broj izvedbi zbog pandemije bio smanjen na mizerne brojke u odnosu na ranije godine. No kao i uvijek, teška su vremena iz ljudi izvukla ono najgore i ono najbolje. Onim najgorima, političkim igrama i gospodarskim kriminalom, neka se bave institucije, a mi smo se odlučili baviti isključivo onim dobrim i plemenitim dijelom priče. Osobno, najoriginalnijom donacijom doživio sam ideju firme Vivatip iz Sesveta koja je samoinicijativno otisnula šestotinjak medalja za djecu naslovljenih *NEUSTRAŠIVI MALI JUNAK* s citatom iz romana „Medo Winnie zvani Pooh” koji glasi: *Obećaj mi da ćeš zauvijek zapamtiti: hrabriji si nego što vjeruješ da jesi, jači si nego što izgledaš i pametniji nego što misliš.* Sljedećih nekoliko tjedana bismo nakon svake izvedene predstave organizirali svečanu dodjelu tih medalja svoj djeci iz publike. Uz kazalištarce, u nadolazećim tjednima pridružile su nam se i brojne kolege umjetnici sa svojim nastupima i radionicama: cirkusanti, mađioničari, glazbenici, književnici, likovnjaci...

Važno je napomenuti kako su svi uključeni volontirali u akciji i nitko nije tražio ni honorar ni putne ili kakve druge troškove za svoj nastup. Nismo čekali nikakva ministarstva, urede za kulturu ili slične institucije niti imali strpljenja čekati njihovu birokraciju, vijećanja i odluke – sve je bilo, i još uvijek jest,

spontana i samoorganizirana akcija dobronamjernih ljudi. I nikako nije gotovo: priložen popis predstava, izvedbi i radionica završava s datumom predaje ovog teksta u tisak, ali nastavlja se nastupima na terenu koji su dogovoreni i u nadolazećem periodu jer vjerujemo da najteži dio borbe za oporavak Banije tek slijedi kad se ugase kamere i maknu novinarske ekipe te se pažnja javnosti premjesti na neke nove teme. Ljudi, mali i veliki, nastavljaju živjeti i preživljavati, a na nama je da im pomognemo što više možemo.

Prostori u kojima su se izvodile predstave mijenjali su se iz dana u dan kako se mijenjala situacija s potresima, neke smo prostore izgubili, a neke nove dobili: igrali smo po vatrogasnim domovima, privatnim kućama ili pod nadstrešnicama u dvorištima, po kafićima zatvorenim zbog epidemioloških mjera, adaptiranim garažama, uvijek spremni za improvizaciju i gerilsko snalaženje, a tek kasnije, kada se nastavila školska godina, brojne škole i vrtići otvorili su nam svoja vrata. Istina, brojna nezavisna kazališta navikla su na takve uvjete rada i ranije, no ovaj put nije bilo kulturnih centara ni kino dvorana s osnovnom tehničkom opremom na raspolaganju. Tehničku pomoć pri izvedbama najčešće su nam pružali roditelji okupljene djece, sretni i zahvalni što im olakšavamo ta izuzetno zahtjevna vremena. Nakon svake izvedbe, gotovo kao mantru ponavljali bi nam: *Dođite nam opet, nemojte nas zaboraviti!* Na nekim mjestima gdje bismo gostovali više puta sklopili smo neraskidiva prijateljstva ali, osobno najvažnije, podsjetili smo sami sebe na činjenicu kako je kazalište prije svega društveni ritual, ogledalo zajednice unutar koje djeluje. Nakon što ljudsko biće zadovolji svoje osnovne potrebe vezane uz hranu, piće, odjeću i krov nad glavom, još uvijek ostaje jedan veliki i duboki duhovni prostor čije potrebe treba zadovoljiti – nekima je to prostor vjere, a nekima prostor umjetnosti, dok se kod brojnih ljudi to dvoje isprepliće. Stoga osobno imam potrebu zahvaliti svima koji su sudjelovali i još uvijek sudjeluju u ovim akcijama: od volontera Crvenog križa preko svih sudionika, ali i brojnih nastavnika, roditelja i djece koji su nas pustili u svoje kuće, svoja dvorišta, svoje škole i vrtiće, svoje prostore i svoje živote. ■

